

Gyerekek a gyerekeknek

Sok gyerek rosszul olvas, nem szeret olvasni. Ezt tapasztaljuk a könyvtárakban, az iskolákban, a napköziotthonokban. Nehezen akad gyerek, aki önként felolvasna egy-egy mesét, vagy diafilmet kísérő szöveget; s ha mégis sikerül őket erre rávenni, hibásan, döcögősen olvasnak. Márpedig a jó olvasási készség az irodalmi érdeklődés kialakulásának előfeltétele. Az a gyerek, aki küszködve olvas, — idegenkedik a könyvtől; a biztosan olvasó gyerek viszont igényli a könyvet, élvezi az olvasást.

„Megfelelő könyvet a megfelelő gyermeknek a megfelelő időben!” — így szól a gyermekirodalom neves kutatója *Bamberger* követelménye. Kevés az ilyen könyv, s ami van, az sem mindig a megfelelő időben kerül a megfelelő érdeklődésű gyerekek kezébe. Világszerte foglalkoznak ezzel a feladattal a gyermekpszichológusok, pedagógusok és könyvtárosok, kutatják az új módszereket, a fejlődés útjait.

A Szentendrei Járásban is indultak sajátos arculatú próbálkozások.

Szinna Ferencné a szentendrei gyermekkönyvtár vezetője kisebb-nagyobb gyermekközösségeket szervezett az olvasási kedv felkeltésére. Az egyes csoportokban — többek között — meséket „találtat ki”, fogalmaztat meg a gyerekekkel, aztán a meséket vagy dramatizáltatja, vagy lerajzoltatja velük. Ez az önkéntes alkotó munka felkelti a gyermekek kíváncsiságát a mesék iránt, s észre vehető módon mind több mesés-könyvet kölcsönöznek ki a könyvtárból.

I J H

Ho-gyan jár-ta meg a hol-ló?

Hol-ló ün cse-n-de-seg üt a fa te-te-jén. Jó-ko-ra saj-tot tar-tott a fa a-lá a saj-t il-la-ta.
 A vö-rös rö-két a fa a-lá a saj-t il-la-ta.
 — Hol-ló u-nam, de szé-p vagy! I-n-nyel-heti min-den er-de-ri al-lat fe-nyes, fe-ke-te tel-lad! —
 hi-sel-gett a vö-rös rö-ka. — Hal-lat-tam, hogy gyö-nyö-rü han-god is van, és sze-pen é-ne-ke-lik! I-gen sze-nét-ném hal-la-ról, da-lol-jat egy ki-esít!
 Hi-ü ma-dén volt a hol-ló na-gyon. I-gen tet-szett ne-ki a vö-rös rö-ka be-szé-de és di-csi-ne-te.
 — Hat jó — gon-dol-ta — mind-járt é-ne-ke-lek. Ha-dol gyö-nyö-röd-je-nek han-gom-ban!
 Hol-ló ün hát nyom-ban na-gy-nu-ta-tet-ta a szá-ját és el-ke-sz-te nó-tá-ját. Kár-kár-kár!
 Csak en-ne várt a vö-rös rö-ka! Hín-te-len — potty — az il-la-tos saj-t ki-potty-tyant Hol-ló ün szá-já-ból! Vö-rös rö-ka, e-zon-nal fel-kap-ta és szem-pil-lan-tás a-latt el-sza-ladt. Jól-lo-ott ve-le e-ből-re.
 Így jár az, a-ki hi-ü és di-csi-el-vő.

Ebből a módszerből indult ki *Siklóssy Imréné*, aki a Tahitótfalui Általános Iskola napköziotthonában felügyelő tanárnő. A gyerekek meseépítkező logikája szerint rövid olvasmányokat írt a kezdő, az olvasni éppen tanuló gyerekek számára. Az olvasási készség fejlesztése érdekében a fokozatosság elvét szem előtt tartotta (szótagolás, a mind kisebb alakú betűk használata, a betűk tanítási sorrendje stb.), és felhasználta az iskolában a soron következő betűk nagyterjedelmű szóanyagát a vidám kis történetekben, főképp állatmesében. A nagybetűk tanításánál a klasszikus tanmeséket ültette át gyermeknyelvre.

Az így végül sorozattá kerekedett ABC meséket a nehezen induló, vagy disszlexiás gyerekek is örömmel olvasgatják a tahitótfalui napköziotthonokban, és másutt is, ahol kísérletet végeztek vele. Különösen így van ez azóta, amióta elkészültek hozzá a kísérő ábrák.

Az ábrák nem rajzok, hanem rongy-collage-ok, amelyeket *Baloghné Balázs Judit* rajztanárnő vezetésével gyerekek készítettek, a Szentendrei Lenin úti Általános Iskola rajszakkörös tanulói. A tanárnő felolvasott egy-egy mesét; a gyerekeknek meglódult a fantáziája, s színes rongyokból a különböző alakok, tárgyak formáját kivágták, majd felragasztgatták a rajzlapra: illusztráló rongy-collage képeket alkottak.

A rongy-collage gondolatára tanári pályafutása elején jutott Balázs Judit. Azt tapasztalta, hogy a silány vízfestékek nem nyújtanak elegendő szín- és sikerélményt tanulóinak. Holott a színek iránti fogékonyság, vonzódás igen nagy ebben a korban. Az egyszínű és tarka rongyok többféle feladat megoldására készítetik a gyerekeket, képzelderejüket izgalomba hozzák.

Ezeket a rajzköri órákon is, mint minden emberi tevékenységben, legfontosabb a munka tudatos megszervezése. A színek kompozíció már akkor kialakul, amikor a gyerekek a rongyos zsákból kiválasztják azt a néhány színes textília darabot, amelyből áb-

ny

ny: a-na-nyos nyu-szi-lány ké-nyel-me-
sen szü-nyő-köl egy fe-nyő-fa an-nyé-ká-
ban.

e-nyik ké-nyes,

má-sik finy-nyás,

han-ma-dik nyu-lánk,

ne-nye-dik co-vány,

ó-to-dik nya-lánk,

ha-to-dik sző-re bán-so-nyos,

he-te-dik ki-csit csü-nyács-ka,

nyol-ca-dik pe-dig győ-nyó-nú!

egy-szer-csak a nyolc pa-ná-nyu nyu-

szi-lány nyu-szi, nya-fog, nyög-de-csel,

nya-két nyu-to-gat-ja. resz-ket-nek, mint

a-nyán-fa-le-vél, mert fe-nyes fegy-ver-

rel va-clasz kö-zé-le-dik.

nyu-szi-a-nyu kö-té-nyé-vel vé-di, szok-

nya-ja-vel ó-ja ő-ke-t, ki sem lát-sza-

nák meg sem moc-ca-nak.

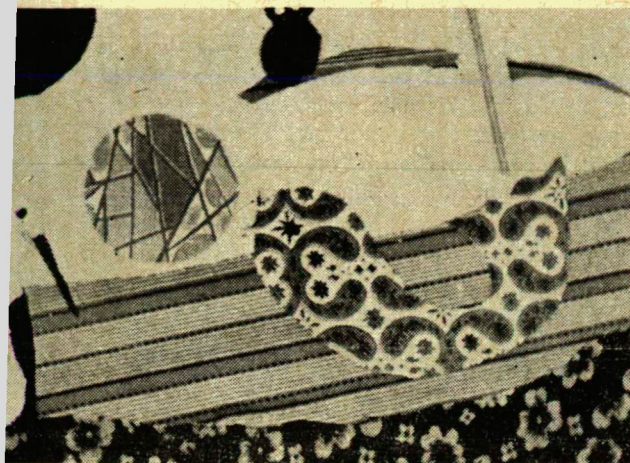
mek-ko-ra sze-ren-cse!

a va-dász nem lát-ja meg ő-ke-t,

ha-nem gyorsan to-ább nya-n-gal az ós-

vé-nyen.

ly

egy göm-bó-lyú: szí-nes go-lyó el-gu-
nult i-lá-g-á.
Gu-nult, gu-nult egye-ne-sen egy
kis-tá-ly-bí-sz-ta fo-lyó vi-zé-hez. a mely-
ből p-k-ke-s-lyes ho-lacs-ka mo-soly-gott
fel rá. viz-sz-szár-mo-soly-gott a göm-
bó-lyú go-lyó és gu-nult to-vább.
g-lyá, puly-ka, ba-goly és a kek
i-bo-lyá a p-cso-lyá szé-lén les-ték:
-mi-lyen szö-pen gu-nulsz - cso-dal-
koz-tak - hogy le-het az?
-gu-ru-lok, mert göm-bó-lyú va-gyok.
hát ti mit tud-tok?
-o-lyan ma-gas-na re-pü-lünk, hogy
az er-kély-re is fel-szál-lunk, mert két
szár-nyunk van - di-cse-ke-d-tek.
A göm-bó-lyú szí-nes go-lyó ko-mo-
lyan el-gö-n-döl-ko-dott:
-ve-szé-lyes le-het a ma-gas-ban
re-pül-ni, in-kább gu-nut-lok lent a föl-
dön - és mo-soly-g-va el-gu-nult a
vá-lyú szé-lé-ig.

ráikat kiollózzák. A felolvasott mesét tehát a színválogatás követi, s csak azután jön a részletek kimunkálása.

A kivágott rongyok felragasztását pár vonalas vázlat előzi meg a rajzlapon. A már kész színes foltok birtokában tervezik meg a gyerekek, hogy melyik forma hová is kerül. Mindent szabad! A tanárnő csak tanácsokat ad, s így a gyerekek élvezik az

V G Gy

Ven-dég-ség-be megy göm-lyá-né

-Gö-lyá-né asszony! Va-sár-nap é-béd-re si-
ve-sen lá-tom! - szót re-va-szúl hi-se-leg-ve ró-ká-
né.
-Ö-röm-miel el-me-gyelek - ked-ve-ke-d-tek gö-
lyá-né.
Gaz-eg-ben volt ró-ká-né, mint min-dig. U-
gyan-csak! be-á-nyo-pta gö-lyá-nét!
-Ke-gyen ked-ves gö-lyá-né a leve-rem-ből,
re-mé-lem iz-le-ni fog - ki-nál-ta gö-lyá-né
ba-nét-ró-jét.
Gö-lyá-né a-zon-ban é-hez ke-le-pé-lyes-sel mint
ha-za. Csó-né-vel e-gyet len ta-lá-tót sem tu-
d-ott en-ni a sze-les la-pos ta-nyén-ből.
Gö-n-dolt e-gyet gö-lyá-né és így szót-ja ró-
ká-né-hoz:
-Csó-tón-tö-kön vá-rom ha-csá-ra-ra!
Ö-nült elő-re ró-ká-né a fi-nom fa-ly-tok-
nak! Gö-lyá-né u-gyan-ke hi-res volt a fét-
je-ről.
U-gyan-csak! cso-dál-ko-zott azon-ban ró-ká-né,
a-mi-lyen hosz-sú po-tha-ra-ke-t lá-tott ma-ga-
e-lőt az ass-ta-lon!
-Ó de kán, ó de kán, - sa-j-nál-ko-z-ott ró-
u-gyan nem fo-gok jöt-lak-ni.
Kil-tám-györ-sa-b a-zon-ban fel-ug-rott és szé-
gyon-kez-ve el-kul-lo-gott.
Gö-lyá-né a-la-po-san túl-járt az e-szén
ü-e-ye-sen ad-ta vícz-szó a köl-öcsét.

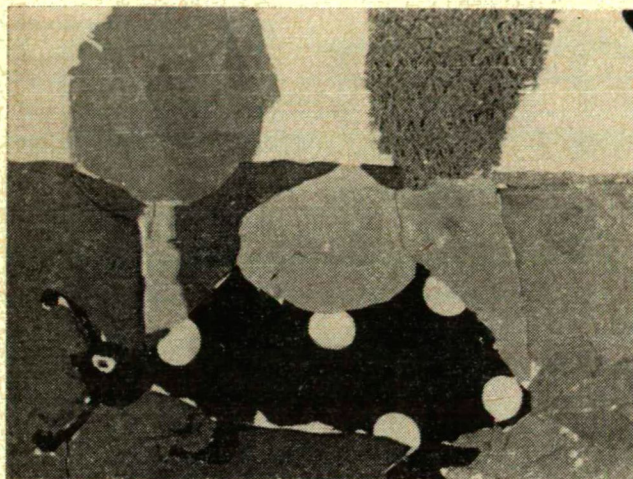

alkotás szabadságát. Játéknak érzik az óra munkáját, észre sem veszik, hogy játékos tevékenységüket az életből vett megfigyelések irányítják.

A mintás, élénk színű rongydarabokból olyan gazdag motívumok kerülnek a képbe, amelyeket vízfestékkel, vagy színes ceruzával képtelen lenne bármelyik tanuló is megfesteni. Minden gyerek munkája valóságos kis műalkotás, egy-egy mesétől izgalomba jött gyermeklélek szabad megnyilatkozása.

Világosan — a felnőtteknél sokkal jobban — felismerik ezt azok a gyerekek, akik a rongy-collage-okkal kísért történetekből tanulnak olvasni. A kép és az olvasmány

ty

pety-tyes. szék-nyá-ju ka-ti-ca-he-ga
ment az ú-ton, ba-tyu-val a há-tán,
tity-toty, -te-tye-gött vi-gyáz-va
zity-zoty - zó-tye-gött va-la-mi a b
tyu-ban
tu-dod-e mi-cso-da?
ke-tye-gé o-na ba-tye-nek vi-szi,
-csin-gi-lin-gi - cing - csen-gét az
aj-tón, a csen-gő zs-nón-já-val
-jo hogy jössz, petty ka-ti-ca hü-
gom - ön-ven-de-zet, ba-tye,
-el-hoz-tam ke-tye-gé eb-nesz-tó é-ni
dat, nem hi-ány-zott? - kén-doz-te ka
ti-ca.
-de bi-zony, már a-lig vár-tam - vá-
le-szot ba-tye.
-meg-van-e még a pör-gety-tyűd?
hadd pör-ges-sem, - kén-te pety-tyus
ka-ti-ca.
-tes-sék, pör-gesd! meg-én-dem-lek
hogy szó-na-kezz
pör-gé - fo-róg a pör-gety-tyű,
ti-ki - ta-ki, - ke-tyeg az eb-ni-
tő.

egymás hatását fokozva épül be az emlékezetünkbe. Igazolódik az az ősi megfigyelés, hogy a gyerek a gyerektől tanul legszívesebben és leghamarább.

A két tanárnő — Siklóssy Imréné és Balogné Balázs Judit — nagy érdeme, hogy pedagógiai munkájával lehetőséget adott a gyerekeknek: egymástól, egymást tanítva tanuljanak. A nagyobb, rajzszaakkörös gyerek irodalomértelmező készsége is fejlődik akkor, amikor elkészíti a maga kis rongy-collageát. A gyerekek olvasóvá nevelésének tehát kitűnő módszere ez, s ráadásul fillérekbe kerül, nem kell hozzá különleges felszerelés.

A kis történetekből, s a hozzájuk készült legjobb rongy-collage-okból kiállítás nyílt Szekszárdon. A „Tolna megyei Gyermekkönyvnapok”-ra rendezte meg a „Babits Mihály” Művelődési Központ és a Megyei Könyvtár közösen. Az ország különböző gyermekkönyvtáraiból összejött könyvtárosnők nemcsak örömmel és elismeréssel fogadták a kiállítást, hanem rögtön arra is vállalkoztak, hogy néhány hónap leforgásaán belül a maguk könyvtárában is megrendezik.

A Szentendrei járásban kialakult kísérletből így végül vándorkiállítás indult el. Érvényesült az a törekvés, melyet az „Olvasó Népert”-mozgalom társadalmi elnöksége annak idején így fogalmazott meg: „Az a cél, hogy minden termékenyítő gondolat — bármily szűk körben fogalmazódjék meg — közös értéké váljék, s az egész nemzet műveltségét gyarapító közös munkára serkentsen.”

Fábián Zoltán